

W. V.

"Die Bildnisse des Erasmus von Rotterdam", Erwin Treu, Basel 1959 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/1, 154-155

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Antoni Żabko-Potopowicz, *Historia leśnictwa*. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego (wyd. powielane), Warszawa 1960, s. 281.

Temat *Historii leśnictwa* jest ujęty z punktu widzenia przede wszystkim ekonomicznego. We wstępie autor podejmuje próbę określenia zakresu i przedmiotu badań historii leśnictwa oraz jej stosunku do pokrewnych dyscyplin naukowych, odnajdując silną więź łączącą ją z naukami przyrodniczymi, geograficznymi, historycznymi, ekonomicznymi i technicznymi.

Całość podzielona jest na trzy zasadnicze części, obejmujące las i leśnictwo w okresie dla ziem Polski przedhistorycznym, w epoce feudalnej oraz w ustroju kapitalistycznym. Po każdym rozdziale autor podaje literaturę (selekcyjną) w językach obcych i polskim, obejmującą zarówno wydawnictwa zwarte jak i ciekawsze artykuły. Główny nacisk położono na omówienie leśnictwa w Polsce i w krajach z nią sąsiadujących w wieku XIX i XX.

Praca wydana w formie powielonej jako uzupełnienie wykładów i skrypt dla studentów świadomie pomija lub znacznie zawęża niektóre zagadnienia może nawet z pewną szkodą dla czytelnika. Jednak przy zupełnym braku opracowań ogólnych z tego zakresu, skrypt prof. A. Żabko-Potopowicza jest cenną pozycją dla historii leśnictwa.

cd

Czesław Fink-Finowicki, *Zarys historii i propedeutyki farmacji*. Państwowe Zakłady Wydawnictw Lekarskich. Warszawa 1959, s. 150.

Niewielki objętościowo podręcznik o charakterze kompilacyjnym, przeznaczony dla pracowników aptek i farmaceutów, obejmuje rozdziały: *Krótki zarys dziejów farmacji, Farmacja w Polsce, Farmakopee, Studia farmaceutyczne, Zadania farmacji, Zakres działania i rola farmaceutów w społeczeństwie, Apteka i jej urządzenie, Wyższe uczelnie medyczne z wydziałami farmaceutycznymi w Polsce*. Dwa pierwsze rozdziały o charakterze historycznym stanowią objętościowo ponad dwie trzecie całego materiału.

Autor mówi o najstarszych zabytkach piśmiennictwa farmaceutycznego Indii, Chin, Babilonu i Egiptu. Rozwój farmacji w Grecji starożytnej związany ściśle z filozofią (nauki lekarskie przeszły bowiem z rąk kapłanów do rąk filozofów i uczonych), po upadku cesarstwa rzymskiego obniżył się znacznie poziom nauk medyczno-farmaceutycznych. W średniowieczu, z chwilą gdy cesarz Fryderyk II wydał dekret o rozdzieleniu zawodu lekarskiego i farmaceutycznego (1224 r.), farmacja została wyodrębniona jako samodzielna dyscyplina. Mówiąc o XIX wieku autor podaje kilkadziesiąt krótkich notek biograficznych zasłużonych farmaceutów, którzy przyczynili się do rozwoju wiedzy o leku, uwzględniając także ich zainteresowania i publikacje z zakresu historii farmacji. Dopełnieniem szkicu dziejów farmacji w Polsce są ilustracje — karty tytułowe dawnych druków farmaceutycznych i herbarzy oraz portrety — a także piśmiennictwo podane na końcu książki.

cd

Erwin Treu, *Die Bildnisse des Erasmus von Rotterdam*. Basel 1959. Stron 55 oraz 20 ilustracji (2 barwne). (Gute Schriften).

Autor omawia kilkanaście portretów Erazma i na tym tle kreśli nie tylko krótki zarys dziejów ikonografii związanej z wielkim uczonym Renesansu, lecz także daje przegląd ważniejszych kwestii malarstwa portretowego tej epoki.

Jak wiadomo, rozwój portretu związany był ściśle zarówno ze wzrostem za-
możności i — co za tym idzie — socjalnego znaczenia mieszczaństwa, a także
ze studiami naukowymi nad perspektywą. Albrecht Dürer — idąc w ślady Lecnar-
da da Vinci — dał wyraz swemu przekonaniu o związku malarstwa z naukowym
poznaniem rzeczywistości kreśląc w swym wstępie do traktatu o proporcjach
z r. 1513 następujące słowa: „Pomiary ziemi, wody i gwiazd stały się zrozumiałe
przez odrysowanie ich w obrazie i wiele jeszcze rzeczy zostanie poznanych przez
odrysowanie w obrazie”.

Studium o portretach Erazma dostarcza też ciekawego materiału zarówno
badaczom kręgu erazmiańskiego jak i tym, których interesuje psychologia wiel-
kiego humanisty a także kostiumologom (np. półświecki i półduchowny krój jego
ubiorów).

Portretowali Erazma najwybitniejsi malarze epoki: Holbein Starszy i Młodszy,
Quentin Massys, Albrecht Dürer, Lukasz Cranach Młodszy, Jan Josph van Goyen.
Statuetka drewniana, przedstawiająca Erazma, wykonana w r. 1549 w Rotterdamie,
używana była nawet jako posążek zdobiący rufę statku „Erasmus”; odnaleziona
w 1919 roku w Japonii znajduje się dziś w muzeum tokijskim.

Książkę zdobi 20 ilustracji, w tym także kilka autokarykatur Erazma. Szata
graficzna wydawnictwa bardzo piękna, jak wszystkich zresztą publikacji bazy-
lejskich oficyn.

W. V.

Brooke Hindle, *Pursuit of Science in Revolutionary America 1735—1789*.
University of North Carolina Press 1958, s. 410.

Książka B. Hindle'a daje przegląd zainteresowań i osiągnięć naukowych
w Ameryce okresu kolonialnego, lat rewolucji oraz pierwszego okresu konfede-
racyjnego. Zgromadzony materiał został przebadany metodycznie. Uwaga autora
skupia się przede wszystkim na naukach przyrodniczych, astronomii, medycynie,
fizyce i rolnictwie. Ponadto mamy tu historię towarzystw naukowych, rozwój piś-
miennictwa oraz historię nauczania i rozwoju wyższych uczelni. Praca B. Hindle'a
niewątpliwie zapełniła jedną z luk w historii nauki w Stanach Zjednoczonych.

A. G.

Gerhard Gebhardt, *Ruhrbergbau (Geschichte, Aufbau und Verflechtung
seiner Gesellschaften und Organisationen)*. Verlag Glückauf, Essen 1957, s. 580.

Autor traktuje swoją pracę o górnictwie Zagłębia Ruhry jako fragment historii
gospodarczej Niemiec. W pierwszej części przedstawiona jest historia rozwoju wę-
glowego zagłębia Ruhry od początków wydobywania węgla w XVII w. aż do czasów
dzisiejszych.

Omówiono tu także problemy techniczne górnictwa węglowego, jego związki
z przemysłem chemicznym i energetycznym, sprawy gospodarki wodnej itp. Roz-
wój techniczny i gospodarczy Zagłębia Ruhry przechodził od czasów przed I woj-
ną światową aż do chwili obecnej różne etapy intensyfikacji i zastoju. Zależne
to było od czynników ekonomicznych i politycznych tak światowych, jak i we-
wnętrza-niemieckich (np. okupacja aliancka Ruhry po I wojnie, kryzysy gospo-
darcze, okres zbrojeń III Rzeszy, gospodarka wojenna, zniszczenia za czasów
II wojny, wojskowy anglo-amerykański zarząd kopalni węgla).